

Hand-out omgaan met polarisatie

© Bart Brandsma

**WAT: THEORIE OVER POLARISATIE
VOOR WIE: DOCENTEN VAN HET VO EN MBO
TE GEBRUIKEN BIJ: POLARISATIE EN
DISCRIMINATIE IN DE KLAS**

Wat houdt het in?

Het polarisatiemodel van Bart Brandsma is een veelgebruikt model om polarisatie in de samenleving in kaart te brengen. Het model kan ook gebruikt worden om inzicht te geven in de dynamiek van polarisatie in de klas. Polarisatie in de klas vraagt namelijk om een andere aanpak dan een conflict. Soms gaan polarisatie en conflict hand in hand, maar ook dan kan het polarisatiemodel docenten helpen te de-escaleren en de rust terug te krijgen in de klas. Daarnaast geeft het model inzicht in de verschillende rollen die meespelen bij polarisatie in de klas, inclusief de rol die jij zelf inneemt als docent.

De drie basisprincipes

1. **Polarisatie is een gedachteconstructie:** een gepolariseerd onderwerp heeft geen tijd, plaats of probleemeigenaren. Het bestaat 'tussen de oren'. Bijvoorbeeld: iemand die niet in de buurt woont van het leefgebied van de wolf kan hier nog steeds een gepolariseerde mening over hebben en vooroordelen hebben over mensen die anders over de wolf denken.
2. **Polarisatie heeft brandstof nodig:** Polarisatie kan niet bestaan zonder brandstof. De brandstof voor polarisatie komt van uitspraken over de identiteit van de ander of een groep. De media levert bijvoorbeeld veel brandstof voor gepolariseerde onderwerpen. Ook politici kunnen brandstof geven aan polarisatie.
3. **Polarisatie is een gevoelsdynamiek:** Bij polarisatie gaat het niet over feiten en cijfers, maar om gevoel. Daarom heeft het bij een gepolariseerd onderwerp vaak geen zin om iemand met een gepolariseerde mening te overtuigen met rationele argumenten.

De vijf rollen

Pusher: de leerling in de klas die extreme en ongenueanceerde uitspraken doet. Het klinkt soms alsof ze iemand napraten. In de samenleving staan pushers doorgaans niet open voor andere standpunten.

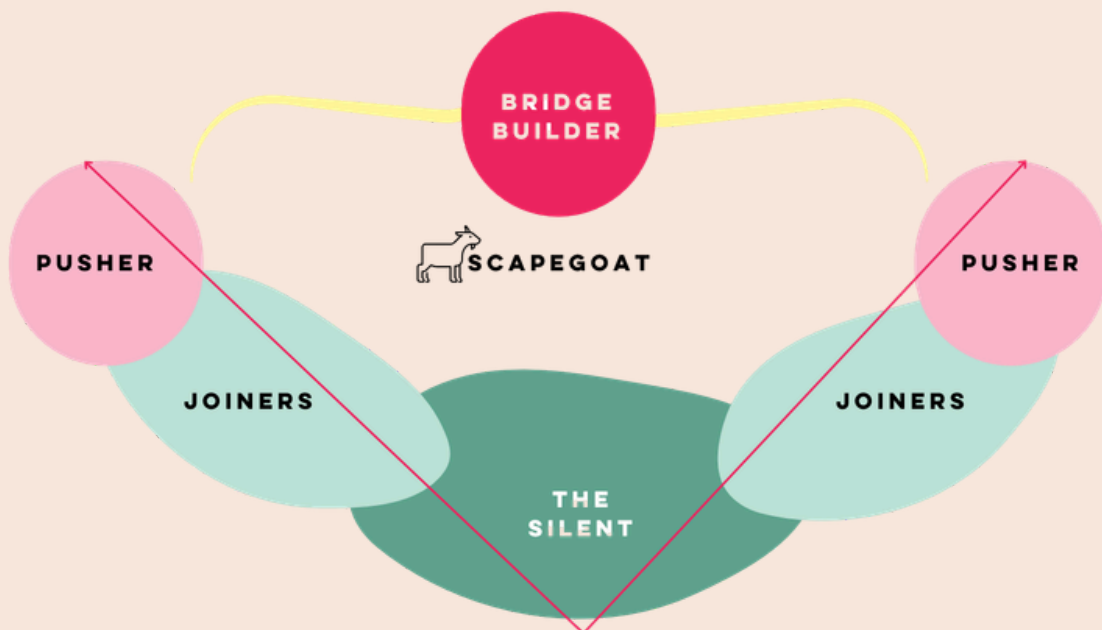
Joiner: de leerlingen die een kant kiezen, het wel met de pusher eens zijn maar zich minder extreem uitlaten. Hoe meer er sprake is van "polarisatiedruk" (je bent met mij of tegen mij), hoe meer mensen een joiner worden.

Het stille midden: deze leerlingen zijn neutraal, onverschillig of genuanceerd.

Bruggenbouwer: vaak neemt de docent deze rol in. Soms effectief, maar soms maakt de bruggenbouwer het met de beste bedoelingen alleen maar erger.

Scapegoat: De zondebok is de groep die de schuld krijgt.

Volgens Brandsma worden de mensen uit het stille midden naar de beide polen getrokken naarmate de polarisatiedruk toeneemt. Dit betekent dat steeds meer mensen zich gedwongen voelen om een kant te kiezen. De bruggenbouwers plaatsen zichzelf boven de beide polen. Ze proberen met de pushers in gesprek te gaan en empathie en begrip te kweken. Volgens Brandsma heeft dit vaak een tegengesteld effect: bij enorm gepolariseerde onderwerpen staan de pushers niet open voor de positie van de ander. Een bemiddelend gesprek loopt daardoor het risico dat de tegenstellingen tussen beide polen worden uitvergroot.

Game changers bij polarisatie in de klas

- Docenten willen vaak de rol van bruggenbouwer op zich nemen en in gesprek gaan met de 'pushers' in de klas. Op die manier loop je het risico de polarisatie alleen maar te vergroten: alleen meest extreme standpunten worden gehoord. Richt je daarom als docent op het stille midden in de klas. Je kunt bijvoorbeeld vragen: wie heeft er hier geen mening over, en waarom? Wie heeft hier een andere mening over?
- Voer geen klassengesprek met 'pushers' op het moment dat er een extreme, haatzaaiende of discriminerende uitspraak is gedaan door een leerling. Op dat moment hanteer je de techniek van het begrenzen en uitnodigen, waarbij je voor het uitnodigen de leerling apart neemt of op een ander moment een klassengesprek organiseert.
- Voer geen inhoudelijke discussie met de leerlingen die 'pushers' zijn over een bepaald onderwerp. Bij polarisatie werkt het beter om de leerling probleemeigenaar te maken van het onderwerp. Waarom raakt het jou? Wat zit erachter?
- Vraag jezelf: is polarisatie altijd erg? Wat staat er op het spel? Extreme polarisatie in de samenleving kan leiden tot geweld en een afbraak van democratie. Maar soms is het juist goed dat er 'pushers' zijn, omdat zij mensenrechtenkwesties aan de kaak stellen. Je hoeft daarom als docent niet altijd een positie 'in het midden' in te nemen om polarisatie te voorkomen.

Meer weten?

☎ 030 - 27 149 56

🌐 criticalmass.nl

✉ nina@criticalmass.nl

📷 [criticalmassutrecht](https://www.instagram.com/criticalmassutrecht)

🌐 [stichtingcriticalmass](https://www.linkedin.com/company/stichtingcriticalmass)